

Služby Internetu – (Komunikácia prostredníctvom IKT)

Internet ponúka niekoľko štandardných služieb, ktorých prostredníctvom fungujú jednotlivé používateľské aplikácie. Pre používanie jednotlivých služieb musí mať používateľ na svojom počítači nainštalovaný program (**klienta**), ktorý dokáže prostredníctvom pripojenia k Internetu komunikovať so **servermi** poskytujúcimi konkrétny typ služby (www prehliadač, ftp klient, poštový klient ...).

1. WWW

WWW (World Wide Web – celosvetová pavučina) . Najviac využívaná služba Internetu založená na WWW stránkach (hypertextových dokumentoch). Poskytuje virtuálny informačný priestor prístupný pomocou prehliadača. Výhodou WWW stránok sú nízke prevádzkové náklady a možnosť pravidelných aktualizácií predovšetkým v porovnaní s tlačnými informáciami. Zverejnením vlastných WWW stránok sa ponúka možnosť propagácie firmy, ponúkať výrobky a služby širokej verejnosti. Používateľ má možnosť prezerat' dokumenty, vyhľadávať informácie.

Hypertext je štruktúrovaný text obsahujúci odkazy na iné časti textu (stránky), uložené na tom istom serveri alebo na iných serveroch a odkazy na ďalšie objekty (obrázky, animácie, zvuky, súbory atd.).

Základné charakteristiky služby (zhrnutie)

- hypertextový internetový informačný systém,
- World Wide Web vyvinul v rokoch 1989–1990 Timothy Berners-Lee a Robert Cailliau v Európskom laboratóriu pre fyziku v Ženeve,
- **HTTP** - Hypertext transfer protocol je protokol pre prenos html dokumentov medzi servermi a klientmi služby WWW, (patrí do skupiny protokolov TCP/IP),
- **URL** - zjednodušene povedané adresa lokácie na sieti internet (napr.: http://www.sportgymke.sk/informa/Siete_internet.pdf - tiež link),
- Web klienti (prehliadač – browser): Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Mosaic, Google Chrome, Safari....,
- Vyhľadávacie servery: google.com, aol.com. yahoo.com...centrum.sk, szm.sk....,
- Programy na tvorbu web stránok: PSPad, Firstpage, FrontPage, Kompozer...
- Prostredie pre iné služby Internetu (webmail, webchat, ...).
- Počítačová etiketa = Netetika je akási pomyselná zbierka pravidiel a zásada, ktorá by sa mala v Internetovom svete dodržiavať.
- Prostredie pre sociálne siete: prepájanie kontaktov medzi ľuďmi, ktorí majú niečo spoločné. Druhy sociálnych sieti: informačné, profesijné, vzdelávacie,

záujmové. Sociálne siete: Facebook, MySpace, Twitter, LinkedIn, Flickr, Hi5.....

Postup vytvorenia webu

- **Doména**
 - a) overenie voľnosti zvolenej domény,
 - b) získanie vlastnej domény (sk-nic.sk).
- **Tvorba web-stránok**
 - a) programovaním (jazyk HTML, JAVA, PHP...),
 - b) programy typu wysiwyg – (what you see is what you get) (KompoZer, PSpad, FirstPage, FrontPage...),
 - c) redakčný systém (Joomla, WordPress, webnode.sk, estranky.sk,...).
- **Umiestnenie web stránok**
 - a) vlastný webserver (Apache,.....),
 - b) webhosting (umiestneie web-stránok na iných firemných serveroch...).
- **Odladenie, udržiavanie a aktualizácia webu.**

2. FTP

File Transfer Protocol (doslova *protokol prenosu súboru*) je protokol zo skupiny TCP/IP protokolov určený na prenos súborov medzi počítačmi, či už na internete alebo lokálnej sieti.

Na ftp - serveri je možné vytvoriť viacej užívateľských kont, nastaviť práva pre používateľov, ich prístup k jednotným súborom. Niektoré FTP sú anonymné a tak nie je nutné poznať login a password, postačí len adresa servera.

Klienti FTP: Total Commander, WinSCP, RightFTP, DeluxeFTP, Filezilla, SmartFTP,...

3. E- mail

- alebo email, mail je skratka pre „elektronickú poštu“ (na rozdiel od konvenčnej pošty). Je to spôsob písania, posielania a prijímania správ v elektronických komunikačných systémoch.
- **SMTP** - Simple Mail Transfer Protocol je jednoduchý protokol umožňujúci prenos e-mailov medzi stanicami. Protokol zaisťuje doručenie pošty pomocou priameho spojenia medzi adresátom a odosielateľom, správa je doručená do tzv. poštovej schránky adresáta.

- **POP 3** - Post Office Protocol je internetový protokol ,ktorý sa využíva na prijímanie elektronickej pošty zo vzdialeného servera (jednosmerná komunikácia).
- **IMAP4** - Internet Message Access Protocol je internetový protokol umožňujúci prístup k e-mailovým schránkam, na rozdiel od protokolu POP3 je optimalizovaný pre prácu viacerých klientov, správy zostávajú uložené na serveri a priebežne sa sťahujú, obojsmerná komunikácia.
- **Webmail** – prístup k mailom cez rozhranie www.
- **E-mailový klienti:** MS Outlook. MS Outlook Express, Mozilla Mozilla Thunderbird, Pegasus....
- **Časti mailu:** hlavička (adresa, predmet), telo, príloha.
- **Spam** – nevyžiadaná pošta

4. Interaktívna komunikácia

Chat - ľudovo aj **čet** alebo **pokec**, pre rozprávanie, diskutovanie, kecanie je vedenie rozhovoru v reálnom čase (často postupne s väčším počtom ľudí) pomocou internetu a počítača.

- pôvodne bol chat len textový, to znamená, že sa dali vymieňať len znaky. Postupne prešiel vývojom a dnes už možno pri chate komunikovať aj pomocou obrázkov, animácií, audio/video- konferencie a pod. (mIRC, ICQ,...)
- webchat – chatovanie vo web -prostredí (pokec.sk, facebook.com,...)
- audiochate - V prípade hlasového chatu, ktorý sa podobá na telefónny hovor cez internet. (Skype, TeamSpeak....)
- videochat - hovoríme v prípade, že sa účastníci vidia aj cez video (Skype,...)

Klienti: ICQ, mIRC, Skype, Windows Messenger,

Sociálne siete

- Označujeme tak internetové služby, ktoré slúžia na udržiavanie sociálnych kontaktov, komunikáciu s priateľmi alebo jednoduché zverejňovanie informácií a zdieľanie svojho obsahu (texty, hudba, video, fotografia) a vzájomnú komunikáciu.
- Rozvoj sociálnych sietí nastal vďaka významnému zrýchleniu internetu, rozšíreniu počtu jeho používateľov a tiež zavedením niektorých inovatívnych technológií, ktoré priniesli jednoduchšiu tvorbu interaktívnych webových stránok, ktoré dnes označujeme ako **WEB 2.0** .

Medzi služby sociálnych sietí môžeme zaradiť:

- **blogovanie** - Blogy vznikli z potreby používateľov mať na internete svoj priestor, kde mohli písať o sebe, o živote, o tom čo ich zaujíma, komentovať napríklad politické dianie a podobne. Vo svojej podstate je blog jednoduchou webovou stránkou radenou chronologicky (blog.sme.sk, www.blogger.com,...)
- **komunitné (komunikačné) weby** (facebook.com, twitter.com,...)
- **nástroje na spoluprácu, spoločnú tvorbu a zdieľanie obsahu** (sk.wikipedia.org).

Z tohto pohľadu môžeme rozdeliť množstvo sociálnych sietí do skupín:

Informačné - tieto sociálne siete sú zväčša zložené z ľudí, ktorí hľadajú odpovede na každodenné problémy, očakávajú bežnú komunikáciu, zdieľanie nešpecifikovaného obsahu.

Profesijné - sociálne siete, ktoré spájajú komunity s rovnakou profesiou alebo komunity z rovnakého odvetvia (bankovníctvo, školstvo, ...). Tieto sociálne siete sa zväčša vytvárajú v podnikoch a slúžia na komunikáciu medzi zamestnancami a zamestnávateľom, no taktiež medzi firmou a zákazníkmi.

Vzdelávacie - vo vzdelávacích sieťach sú zoskupení najmä študenti za účelom spolupracovať s ostatnými študentmi na akademických projektoch, robiť výskumy, alebo komunikovať s profesormi a učiteľmi. Sú to tiež siete, na tvorbu spoločného obsahu. Tieto sociálne siete sa čoraz viac stávajú veľmi populárne v rámci vzdelávacieho systému (sk.wikipedia.org)..

Záujmové - sociálne siete zamerané na koníčky sú jedny z najpopulárnejších z dôvodu, že užívatelia často vykonávajú prieskum o svojich koníčkoch a tak nachádzajú množstvo ľudí z celého sveta, s ktorými majú rovnaké záujmy a rozhodnú sa vytvoriť sociálnu sieť zameranú na svoje koníčky (flickr.com - fotografia, youtube.com, vimeo.com – video,)

Facebook

Facebook vznikol v roku 2004 pôvodne ako školský server, ktorý sa neskôr rozšíril na jednu z najpopulárnejších komunít. Vytvoril ho študent Harvardu Mark Zuckerberg. Služby Facebooku sa postupne rozširovali a boli do neho zapájané nové a nové univerzity. V súčasnosti má vo Facebooku svoju používateľskú skupinu každá univerzita a aj najznámejšie stredné školy. Pomocou Facebooku dokážete vyhľadať svojich bývalých, terajších, prípadne budúcich spolužiakov. Každý používateľ má opäť svoj vlastný „blog“. Základný profil je doplnený množstvom miniaplikácií.

5. IP telefónia

IP telefónia (telefonovanie cez Internet) využíva na prenos hlasu **Voice over Internet Protocol (VoIP)**. Digitalizovaný hlas sa vo forme paketov prenáša po sieti Internet. Koncové zariadenie ľudský hlas konvertuje a komprimuje na dátové pakety a posiela po sieti ku adresátovi. Na konci dátovej cesty sa spätným procesom z paketov vyrobí pôvodná hlasová stopa.

Pri telefonovaní cez VoIP sa používajú koncové zariadenia, IP telefóny, ktoré sa pripájajú priamo do lokálnej počítačovej siete. IP telefónia je plne integrovateľná s telefonovaním v klasickej telefónnej sieti. Hovory, ktoré smerujú na čísla mimo IP siete, smeruje riadiaci server alebo ústredňa na klasické telefónne linky bez toho, aby používateľ postrehol prechod na bežný spôsob komunikácie.

6. Video konferencia

Forma komunikácie pri ktorej sa prenáša text, data, hlas a video súčasne.

- EVO, Skype.....

Netiketa

Netiketa (etiketa na Internete) je pomyselná zbierka pravidiel a zásad, ktorá by sa mala v internetovom svete dodržiavať.

Pravidlá:

1. Nikdy nezabúdajte, že na druhom konci sú ľudia a nie počítač. To, čo anonymne napíšeš stroju, by sme možno nikdy nepovedali dotyčnému do očí.
2. Dodržiavajte všetky pravidlá slušnosti z normálneho života. Čo je zlé v bežnom živote, bude určite nevhodné aj na internete.
3. Zistite si, kde sa nachádzate. Cez internet totiž komunikujete s ľuďmi z celého sveta. A čo je v jednej skupine na internete dovolené, iná to môže považovať za neprípustné. Politika, náboženstvo a iné rozporuplné témy by mali byť diskutované s maximálnou ohľaduplnosťou a taktom.
4. Majte ohľad k druhým. Nie každý má rýchle internetové pripojenie ako vy. Mnohí sa pripájajú z domu cez pomalý modem, za ktorý platia! Neposielajme teda zbytočné a zbytočne veľké e-mailové správy.
5. Nebuďte grobianom! Aj keď píšeme bez diakritiky (bez dlžňov a mäkčeňov) snažme sa o správny pravopis. Publikovať nepravdivé informácie, alebo niekoho ohovárať tiež nie je vhodné. Nevydávajme za svoju prácu niekoho iného. Obrázky, texty a rôzne iné súbory sa z internetu dajú ľahko stiahnuť. Akoby sa vám páčilo, keby niekto iný

vydával vaše dielo za svoje? Ak využijeme prácu iných, mali by sme spomenúť ich autorstvo.

6. Pomôžte, ak viete. Zaujímá vás nejaká téma a sledujete nejakú diskusiu k nej? Nieкто z diskusnej skupiny má taký alebo onaký problém. Ak viete odpoveď, pomôžte. Nabudúce pomôže nieкто vám. V diskusnej skupine platí zásada „Najprv počúvaj, až potom píš.“
7. Rešpektujme súkromie iných. Omylom vám prišla správa, ktorá vám nepatrí? Správajte sa tak, ako by sme chceli, keby nieкто iný našiel našu poštu...
8. Nezneužívajte svoju moc a vedomosti. Užívatelia so špeciálnymi privilégiami, napr. správcovia serverov ktorí majú prístup k pošte ostatných musia mať dôveru bežných užívateľov.
9. Odpúšťajte druhým chyby. Aj vy ste niekedy začínali. Nemusíme hneď reagovať výsmešne alebo so zlosťou.
10. Nerozosielajte reťazové listy a poplašné správy **hoax**. Upozornite aj ostatných, že takéto správanie je nevhodné.
11. Nerozosielajte **spam** - správy s reklamným textom. Upozornite i ostatných, že takéto správanie je nevhodné.
12. Rešpektujte autorské práva iných. Nepublikujte cudzí text pod svojim menom, vždy uvádzajte meno pravého autora a zdroj odkiaľ je text prevzatý.